

Секція 2

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Онопрієнко О.В.,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України

СУЧАСНІ СПОСОБИ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Висновки психологічних досліджень і педагогічних спостережень щодо особливостей перебігу навчальної діяльності молодших школярів засвідчують низку особливостей, що відрізняють дітей сучасного покоління від їхніх однолітків 5 – 10 років тому. До виявлених характеристик віднесено зокрема такі: нестійкість уваги і, як наслідок, часте переключення з одного виду діяльності на інший; послабленість слухового сприйняття і пам'яті; втрата здатності до сприймання значного за обсягом навчального змісту; багатозадачність як потреба у фоновому супроводі основної роботи; кліповість мислення, що заважає поєднувати в одне ціле фрагментів інформації тощо [1; 2]. Все це є перешкодою до використання традиційних і по відношенню до сучасних дітей дещо застарілих методик та форм організації навчання.

З упровадженням концептуальних ідей реформування шкільної освіти (2017) яскраво виявляється тенденція оновлення методичного й організаційного забезпечення початкового навчання. Суттєві зміни відбуваються зокрема на полі контрольно-оцінювальної діяльності вчителя й учнів початкової школи, де апробується досвід зарубіжних освітніх систем, пов'язаний із використанням формувального підходу до оцінювання навчальних досягнень учнів [3]. Сутність формувального підходу пов'язана із систематичним відстеженням індивідуального поступу школярів у процесі навчання для своєчасної корекції, з активним залученням учнів до процесу оцінювання власної діяльності; визначенням ефективних шляхів розвитку конкретного учня у навчанні; особистісною підтримкою й мотивуванням на здобуття максимально можливих

результатів; урахуванням вияву індивідуальних особливостей учнів у навчальній діяльності [4]. Відтак, дитина стає повноцінним учасником означеної діяльності, їй надаються інструменти для самоконтролю й самооцінювання своїх навчальних досягнень.

Під час створення нових навчально-методичних комплексів з математики для 1 і 2 класів Нової української школи нами запропонований інструментарій для здійснення формульованого оцінювання [5; 6]. У його створенні було враховано особливості перебігу пізнавальних процесів сучасних учнів. Наприклад, нестійкість і розпорошеність уваги дітей зумовлює часту зміну форм завдань і передбачуваних видів навчальної активності. Тому ми подали інструментарій у різних форматах. Для поточного контролю успішності вивчення кожної теми інструментарій складається із діагностувальних завдань, зміст і рівень складності яких відповідає проміжним цілям та належним їм результатам для кожного етапу засвоєння навчального матеріалу. Він подається у двох форматах. Один із них презентується у вигляді карток із завданнями для самостійної роботи учнів, оформлених у цікавий для сучасної дитини спосіб. Кожне з таких завдань передбачає виконання учнями різних навчальних дій – підкреслювання правильної відповіді, замальовування визначеного об'єкта, поєднання відповідних частин, дописування розв'язувань, побудова лінійних діаграм, заповнення простих таблиць тощо. Обов'язковим складником завдань є засоби зворотного зв'язку – обумовлені сигнали, за допомогою яких дитина сповіщає про власну оцінку виконаної роботи. Ураховуючи потяг і вправність сучасних дітей щодо засобів ІКТ, ми запропонували альтернативний формат інструментарію – тести онлайн, які розташовані на сайті видавництва комплексу [7]. Це завдання у вигляді тестів з вибором однієї правильної відповіді з кількох запропонованих варіантів. Зауважимо, що ми не рекомендуємо вчителям надто захоплюватись роботою з тестами, оскільки часте їх застосування може поглибити помічену психологами особливість сучасної дитини – схильність до перебору варіантів і вгадування на шкоду міркуванню й розв'язуванню. Тому тестовий формат завдань більшою мірою

прийнятний на початкових етапах засвоєння навчального змісту, коли очікуваними результатами передбачається пригадування учнями, впізнавання і просте відтворення опрацьованого матеріалу на репродуктивному рівні.

Для формувального оцінювання навчальних досягнень учнів наприкінці опрацювання великої теми (розділу) запропоновано систему завдань, подібну до тематичного контролю. У такій роботі подано чотири діагностувальних завдання, кожне з яких відображає вимогу певного етапу засвоєння, а саме: на ідентифікацію матеріалу; на просте відтворення навчального змісту; на застосування елемента знання чи вміння у дещо зміненій навчальній ситуації; на застосування навчального досвіду в ситуації, наближеній до життєвого контексту. Такі завдання, як і для поточного контролю, мають привабливий для дитини вигляд і передбачають різноманітні навчальні дії. Так само на сайті видавництва розміщено аналог цієї роботи у вигляді тесту.

Під час виконання учнями такої роботи вчитель легко виявить, на якому етапі навчання могли трапитися проблеми. Дітям така робота дозволяє ще раз застосувати свої знання і вміння, чим самим узагальнюється їхній навчальний досвід. Різна складність завдань роботи дає можливість кожній дитині відчути успішність й водночас здійснити самооцінювання своїх досягнень.

Таким чином, описані способи контролю навчальних досягнень допоможуть діагностувати результативність навчальної діяльності на кожному з етапів засвоєння змісту; відстежити індивідуальний розвиток дитини для підтримки навчального поступу; вчасно виявити й усунути проблеми в засвоєнні матеріалу; скорегувати зміст й методи навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини.

Список використаних джерел

1. Кондратенко Л. Психологія первинної шкільної неуспішності : монографія. – Чернігів : Десна Поліграф, 2017. – 488 с.
2. Ломбина Т. Н. Особенности обучения детей с клиповым мышлением / Т. Н. Ломбина, О. В. Юрченко. // Общество: социология, психология, педагогика. – 2018. – № 1. – с. 45 – 50.

3. Онопрієнко О. В. Теорія і практика конструювання інструментарію формувального оцінювання навчальних досягнень учнів першого циклу початкової освіти / О. В. Онопрієнко. // Український педагогічний журнал. – 2019. – № 1. – С. 77–85.

4. Онопрієнко О. В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення / О. В. Онопрієнко. // Український педагогічний журнал. – 2016. – № 4. – С. 36–42.

5. Скворцова С. О. Математика. 1 клас: підручник для загальноосвітніх навчальних закладів / С. О. Скворцова, О. В. Онопрієнко. – Х.: Видавництво «Ранок», 2018. – 144 с.

6. Скворцова С. О. Математика. 2 клас: підручник для загальноосвітніх навчальних закладів / С. О. Скворцова, О. В. Онопрієнко. – Х.: Видавництво «Ранок», 2019. – 144 с.

7. Ранок Інтерактив [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Харків : Ранок, 2017-2019. – Режим доступу: <http://interactive.ranok.com.ua/> (дата звернення 02.04.2019) – Назва з екрана.

Вашуленко О.В.,

науковий співробітник відділу початкової освіти

Інституту педагогіки НАПН України

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО- МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Компетентнісний підхід у системі початкової мовно-літературної освіти передбачає формування і розвиток комунікативної компетентності молодших школярів. Проблема формування комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів, які є одними з найважливіших умінь сучасної особистості, є провідною в сучасних наукових дослідженнях.

Комунікативно-мовленнєві вміння – це «здатність мовця забезпечити правильне застосування словесних і невербальних засобів з метою ефективної